

Objašnjenje postupka kodiranja

U procesu kodiranja korišten je MC office, na način kako je opisano u knjizi Adu Philip (2019), *A Step by Step Guide to Qualitative Coding*. London and New York: Routledge, poglavlje Manual Assigning Codes to Data (str. 89-120).

U inicijalnoj fazi i nakon čitanja transkripata nekoliko puta, kreirana je tabela sa 6 kolona. U prvoj koloni je napisan inicijalni kod na osnovu dela iz intervjua koji je relevantan za temu istraživanja i povezan sa istraživačkim pitanjem. Druga kolona predstavlja empirijski indikator, odnosno direktan izvod (citat) iz intervjua i nakon izvoda unešen je kodsudionice kao i broj reda/redova gde se nalazi citat u celom transkriptu (npr. A 33-36, A 60-65, A 68-69, A 71-73, A 93-95...) i tako redom za svaku sudionicu (B 54-63..., C 7-8...). Treća kolona predstavlja moju interpretaciju i razumevanje značenja empirijskog indikatora; četvrta kolona je odgovor na istraživačko pitanje na osnovu prethodne interpretacije empirijskog indikatora; u petoj koloni se nalazi kod, koji je formulisan na osnovu detaljne analize empirijskog indikatora i odgovora na istraživačko pitanje. U šestoj koloni su se unosile napomene, dalja objašnjenja, uvidi, mogućnosti za dalje razmišljanje i interpretacije dobijenog za pisanje članka. To je prikazano u tabeli ispod i za svaku sudionicu je odabrano po dva empirijska indikatora radi pregleda.

Potom su se kodovi „prečistili“ u smislu da su kodovi koji imaju isti smisao a drugačiji wording ujednačeni. Na osnovu tema koje su formirane deduktivno na osnovu analizirane literature (tokom procesa transkripcije i inicijalnog čitanja transkripta uvidelo se da iskustva sudionika korespondiraju literaturi o reprezentaciji) svaki kod je pripisan datoj temi shvaćenoj kao barijera političke reprezentacije žena. Ukupno 145 empirijskih indikatora tiču se političke stranke kao prepreke, i ona je ključna barijera koja utiče na druge sfere gde se dešava borba za reprezentaciju (izbori i parlament), pa se to onda reflektuje i na medije, za koje je kodirano ukupno 44 empirijskih indikatora. Za parlamentarni život kodirano je 77 empirijskih indikatora, ali su i oni često povezani sa političkom strankom sudionice odnosno načinima na koje stranke generalno funkcionišu i utiču na parlamentarni život. Za porodicu i tradicionalne rodne uloge kodirano je najmanje empirijskih indikatora (ukupno 28), ali su i ovde prepreke prisutne i bez podrške porodice žene nemaju puno mogućnosti da se angažuju u politici.

Inicijalni kod	Empirijski indikator	Odgovor na istraživačko pitanje (Koje su prepreke političke reprezentacije žena?)	Kod	Objašnjenje
Zbog brige o maloj djeci kasnije ušla u politiku	<i>Ja sam i možda bih i ranije ušla u cijelu tu priču, ušla sam u nekim 40im godinama, ali sam imala troje male djece i znači kroz brigu o troje djece, gdje Vi zaista bez obzira na podršku najuže porodice, ne možete biti nekako društveno snažnije angažovani sam shvatila i taj dio problema za žene u politici i on mi je danas još puno jasniji... A 33-36</i>	Za žene je teško balansirati porodične obaveze i politički angažman, pa se često uključuju u politiku u zrelijim godinama a što utiče inhibirajuće na političku reprezentaciju žena.	Tradicionalne rodne uloge u porodici	Za žene je teško da balansiraju različite obaveze pa se stoga mnoge kasnije uključuju u politiku i najčešće u zrelim godinama i kad deca odrastu. U tom smislu je važna podrška porodice kako navodi intervjuisana ali bez obzira na postojanje takve podrške, za žene ostaje teško da balansiraju različite uloge. Tek nakon pravog uključivanja u politiku se jasnije sagledavaju stvari i dobija uvid u stvaran problem balansiranja različitih uloga koje žene imaju u društvu, zbog čega im je otežano da se uključe u politiku. Politika kao što sva istraživanja pokazuju je za žene tzv. trostruko opterećenje, koje se nadodaje na već prisutan dvostruki teret koji pritiska žene koje imaju porodicu i posao.
Pitanje je da li bi predsjednik partije pristao na prijedlog izmjena izbornih pravila u korist veće zastupljenosti žena	<i>Jer XX (ime i prezime političarke) je spomenula tad recimo za svoju stranku konkretno, dal' bi uopšte pristao predsjednik njene partije koji vrlo teško bez kompenzacije zbog takve strukture kantona iz kojeg dolazi može uopšte doći tamo na mjesto u parlamentu državnom gdje jeste, dal' će se ljudi odreć toga generalno, jer mi smo svi svjesni i vidimo kako to na kompenzacijskim listama ko je, obično su to neki ljudi koji su zbog aktivnosti u političkoj partiji zaslužili jer neće uspjati borbom direktnom da ostvare tu poziciju. A 99-103</i>	Neki lidera stranaka nisu spremni (odnosno ta spremnost je upitna) da uvaže predlog izmena izbornog zakona s ciljem veće zastupljenosti žena jer su neki i sami izabrani preko kompenzacije, i postoje kadrovi koji su im preči, a što negativno utiče na mogućnost žena da budu izabrane u većem procentu.	Nesenzibilnost lidera stranaka Stranka kao muški klub	Lideri političkih stranaka koriste kompenzacione liste da bi održali svoju moć, kao i pozicije svojih bliski saradnika. Ovdje se kritikuje lider jedne stranke (ne i stranke iz koje je sudionica). Imenovani lider dolazi iz izborne jedinice u kojoj stranka nema neko značajno uporište i teško može da bude izabran direktnim glasovima. Izlaženje u susret zahtevima i predlozima grupe žena, koja je usklađivanje izbornog zakona sa Zakonom o ravnopravnosti spolova pokušala da utvrdi nadoknadom nedostajućeg broja žena sa kompenzacionih listi je stoga upitna. To bi dovelo sutra u pitanje i njegov izbor, ili njemu bliskih ljudi (ljudi koje treba zbrinuti su uglavnom muškarci).
Žene se suočavaju sa preprekama kad učestvuju u	<i>...šta su prepreke, prepreka je koliko god hoćeš. U suštini uvijek imaš problem sa ljudima koji te počnu dozivljavati kao konkurenciju, koji su</i>	Žene kad dospeju uprkos brojnim preprekama na pozicije odlučivanja u stranci,	Stakleni plafon u stranci	Sagovornica je članica predsjedništva stranke i opisuje kakva ja atmosfera u tom telu kada pokušava da nešto pokrene, da nadopuni neku tačku dnevnog reda i sl. U takvim okolnostima se žene postepeno i demotivisu da bilo šta i pokreću, pored toga što se njihove inicijative zanemaruju. S tim u vezi sagovornica

SUPPLEMENT Popov Momcinovic: What Women Could

<p>donošenju odluka u stranci</p>	<p><i>tu s kojim sjediš zajedno u nekom tijelu, donosite odluke. Najbolji si kada čutiš i kad ništa ne govoriš, kažeš „da, da, to je tako“. Naravno, i to mi se događalo, ali ja u suštini volim da pročitam materijal koji dobijem, pa tamo nađem nešto, imam potrebu da dopunim. Dakle moj odnos je uvijek bio dopunjavanje ili ne znam ni ja šta, ne da se pobunim protiv nečega, ali ljudi to doživljavaju drugačije. To je jedna od stvari koja je stvarno prepreka. Ona je više za ženu prepreka, ja bih rekla, nego za muškarce, zato što se obično očekuje da žena bude ta, da tu si ti, ali nemoj sad previše pametovati. B 54 -63</i></p>	<p>njihovi stavovi i mišljenja se zanemaruju.</p>		<p>takođe navodi « pa ti vidiš da pored toga što si ti nešto rekao ili predložio, to kao da se izgubilo u nekom prostoru » Iz daljeg toka razgovora je primetno i svojevrsno mirenja sa tom situacijom, da žene u strankama ne mogu puno toga promeniti jer stranke deluju kao « muški klub », sintagma koja se koristi u feminističkoj literaturi i koja je bila često izgovorena tokom nekoliko intervjua.</p>
<p>Ima izabranih žena koje su prepoznatljivije ali ih je malo</p>	<p><i>Naravno, za razliku od ovoga što sad pričam ima i nekih žena, one su prepoznatljivije. Malo ih je takvih, ali koje su vrlo aktivne, koje se uključuju, koje govore itd. Malo je onih koje će, i žena, pa i muškaraca, koji će ustati i govoriti nešto što je potpuno suprotno onome što je stav kluba. B 207-210</i></p>	<p>Neke žene su prepoznatljivije ali je reč o pojedinačnim slučajevima, i zbog stranačke discipline žene se manje angažuju tokom diskusija u parlamentu a što utiče negativno na političku reprezentaciju žena.</p>	<p>Stranačka disciplina Izabrane žene nedovoljno aktivne</p>	<p>Kao i kod prethodne sagovornice, i ovde se navodi da su samo pojedine žene proaktivne, vidljive i prepoznatljivije. Sudionica ovde to objašnjava stranačkom disciplinom, koja utiče ne samo na žene već i na muškarce. No ostaje pitanje o odnosu barijera unutar klubova i nevoljnosti kod žena da se upuste u izazov i zahtevaju određena rešenja, ili se radije ide linijom manjeg otpora i pristaje na komformizan. Iz tih razloga mnoge sagovornice tokom intervjua navode da su ljute i nezadovoljne što žene nisu više angažovane.</p>
<p>Manje zastupljeni spol su uglavnom žene mada to nigde ne piše ali se tako tumači</p>	<p><i>Sad da budem iskrena, u vrijeme kad nismo imali ništa, ono prvo pravilo koje je donijela Privremena izborna komisija '98 je bila nešto jer smo do desetog mjesta imali na kandidatskoj listi najmanje 3 osoba manje zastupljenog pola a što su uglavnom žene mada to nigdje ne piše ali to se tako smatra. C 67-69</i></p>	<p>Pri formiranju kandidatskih listi polazi se od toga da su žene manje zastupljeni spol i tako se pozicioniraju na izbornim listama, a što negativno utiče na njihovu reprezentaciju.</p>	<p>Zaobilaženje učinka kvota na izborima</p>	<p>Intervjuisana referira na prve kvote koje su uvedene u privremena izborna pravila '98 (pre donošenja izbornog zakona 2001). Uvida takođe da se u startu polazilo od toga da su žene manje zastupljeni pol a što i jesu ali na osnovu rezultata izbora a ne pretpostavke pred izbore da već jesu. To je dovelo do toga da je žena nije bio na mestima nositeljica listi a što je uticalo na izborni rezultat. No, tada su liste bile zatvorene te je ipak došlo do porasta zastupljenosti žena (deskriptivna reprezentacija). I iz drugih intervjua se takođe uvida da žene često uzimaju zdravo za gotovo da su manje zastupljeni pol za koji je predviđeno drugo mesto na izornoj listi, I tako redom (2, 5, 8). Prva pozicija omogućava kako veću vidljivost tako i veće šanse za uspeh.</p>
<p>Ima izabranih žena koje se nikad nisu javile za riječ.</p>	<p><i>I pripremam se za svaku sjednicu i za svaku tačku bez obzira dal' sam odgovorna ili ne. To je tako sa moje strane. Ali nisu sve, ima nekih žena</i></p>	<p>Zbog stranačke discipline i hijerarhije unutar stranaka, žene nisu dovoljno aktivne</p>	<p>Stranačka disciplina u parlamentu</p>	<p>Generalno intervjuisane ukazuju da su samo neke žene u politici istinski aktivne i često u tom smislu izdvajaju same sebe. Većina žena se smatra nedovoljno aktivnim, i uprkos stavu « ljuta sam na žene », uvida se da su strukture moći</p>

	<i>koje se nisu nikad javile dal' one smiju ili ne smiju ja ne ulazim u to, ne znam. Možda se one ne smiju javiti ima i takvih, ali mi je nelogično da je neka tema koja je njoj značajna i znam šta je po zanimanju da se ona nikad ne javi da govori o toj temi. C 102-105</i>	nakon što bivaju izabrane a što utiče negativno na političku reprezentaciju žena, za koju je nepodno da žene ne budu samo prisutne i izabrane već i da se aktivno zalažu za određena rešenja.	Izabrane žene nedovoljno aktivne	takve da se žene « ne smiju » javljati. Jedan od mehanizama održavanja ovih struktura je stranačka disciplina. Sudionica, uprkos tome što razume strukture muško moći ne želi na taj način da « skine » odgovornost i sa samih žena, koje su neaktivne čak i kada je reč o temama iz njihove uže struke i oblasti o kojima se nekad raspravlja u parlamentu. Ovo posebno negativno utiče na tzv. supstancijalnu reprezentaciju žena koja pretpostavlja aktivno zalaganje žena za teme koje su od značaja za žene u predstavničkim telima. Porazno je da sudionica navodi da se žene « ne smiju » javljati uprkos tome što su stručne i obrazovane posebno za neku oblast, što ukazuje na njihovu marginalizaciju u politici i na internalizovane patrijarhalne vrednosti.
Žena unutar inter-resorne grupe za izmjene izbornog zakona tražila da se ukine redosljed na listama	<i>Vi se sjećate da je Inter-resorna radna grupa u parlamentu prije nekoliko godina na izmjenama izbornog zakona imala XX (ime parlamentarke) koja je tražila da se anulira redosljed na izbornim listama dakle žena je tražila da se ukinu postignuta prava. D 71-73</i>	Neke izabrane žene deluju kontra rešenja veće zastupljenosti žena a što negativno utiče na političku reprezentaciju žena i šalje lošu sliku u javnost o ulozi žena u političkom životu.	Neosveštenost pojedinih parlamentarki	Reč je o fenomenu koji se često pominje u kontekstu bh politike a to je da neke žene služe samo liderima, i ne samo to, već i ne podržavaju inicijative koje pokreću druge žene (to je posebno naglašavano u narednim intervjuima na primeru nepodrške za izmene zakona o porođiljama, i pravilnika koji bi omogućio da 40% žena bude u izvršnoj vlasti). Ovde imamo primer da je žena parlamentarka čak i zagovarala rešenja koja idu na štetu žena. Ovo ukazuje ponovo da neke žene u politici reprodukuju patrijarhalne vrednosti.
Mlade žene se stavljaju na liste da bi se popunila kvota od 40%	<i>...analizirala sam malo te pristupe odabira kandidatima i kandidatkinjama. Uglavnom se radi o nedovoljno pripremljenim mladim osobama kad se o ženama radi jer one dolaze iz svojih sredina ako su ranije bile u recimo nekim općinskim odborima, kantonalnim odborima onda imaju predznanja i znaju da se nose sa tim doprinosom koji na kraju njih i kandidira za poziciju, ali je veliki broj mladih žena koje znate popunjavaju broj do 40%. I to mislim da je najveći problem. One budu odabrane bukvalno zato što su aktivne žene u svojim lokalnim sredinama i budu postavljene na liste. Većina njih nema ranijih iskustava niti u nekim upravnim tijelima niti u aktivnostima i angažmanima političke partije. D 80-87</i>	Taktika određenih stranaka u ovom slučaju stavljanja mladih žena na liste bez prethodnog iskustva da bi se popunila zakonska kvota i bez realnih mogućnosti da budu izabrane, i eventualno i ako budu izabrane da se aktivno zalažu za neka pitanja negativno utiču rodnu ravnopravnost i političku reprezentaciju žena.	Zaobilaženje učinka kvota tokom izbora	Ovo pokazuje da stranke ne prihvataju rodnu ravnopravnost kao važno pitanja i da funkcionišu dobrim delom kao muški klubovi – ova sudionica je upravo tako i opisala svoju stranku, kao zatvoreni klub u kojem učestvuje lider i još pet ljudi i sve dogovori mimo organa stranke. Kao i u drugim kontekstima, stranke na različite načine i korištenjem različitih metoda pokušavaju da zaobiđu odnosno anuliraju eventualne rezultate ženskih kvota (tačnije kvota za manje zastupljeni spol). Jedna od njih je stavljenje mladih, neiskusnih i nedovoljno vidljivih žena na liste za koje se unapred zna da neće biti izabrane. Čak je i intervjuisana koja je pre političkog angažmana bila prepoznatljivo lice u bh javnosti bila stavljena na mesto na listi sa malom šansom da bude izabrana, ali je zbog svoje prepoznatljivosti ali i ličnog angažmana tokom kampanje bila izabrana preferencijalnim glasovima.

SUPPLEMENT Popov Momcinovic: What Women Could

<p>I rijetko se žene suprotstave svojim šefovima klubova</p>	<p><i>...tu jako puno igra ulogu i politička stranka ili partija koja vas je tu stavila odnosno kakav je stav šef kluba, i jako rijetko ćete vidjeti da se neke žene suprotstave svojim šefovima klubova, odnosno izuzmu od mišljenja stranke.</i> E 96-98</p>	<p>Zbog stranačke discipline žene nisu dovoljno angažovane u parlamentu koliko bi mogle/trebale a što negativno utiče na njihovu političku reprezentaciju.</p>	<p>Stranačka disciplina u parlamentu Izabrane žene nedovoljno aktivne</p>	<p>Stranačka disciplina se često pominje i kod drugih sagovornica kao problem, i na ovaj način se uticaj stranaka preliva na parlamentarni život. Iako je, kako i druge sagovornice ističu, ovu barijeru teško preskočiti, neke intervjuisane pak navode da je, pogotovo kad je reč o temama koje se direktno tiču žena (npr. porodijske naknade) nedopustivo da parlamentarke ne glasaju za takve predloge samo zbog stranačke discipline.</p>
<p>Muškarci čvrsto drže svoje pozicije u politici</p>	<p><i>Muškarci čvrsto drže svoje pozicije u stranci i mojoj i drugima, u politici generalno i svuda. I nisu spremni da ih dijele sa ženama pravdajući to činjenicom da nema dovoljno kvalitetnih žena. A o "kvalitetu" muškaraca u politici ne treba posebno govoriti. Mislim da je ženama ako nisu ostvarene na nekom profesionalnom planu ili ako nisu finansijski jake, veoma teško da budu u vrhu političke scene.</i> E 19-12</p>	<p>Žene su marginalizovane u strankama i od njih se imaju viša očekivanja u odnosu na muške političare.</p>	<p>Stranka kao muški klub</p>	<p>Sudionica ukazuje da muškarci čvrsto drže svoje pozicije moći u politici i u strankama, a da se od žene često imaju prevelika očekivanja, dok se od muškaraca ne zahteva neki poseban kvalitet za politički angažman. To prilično korespondira sa literaturom koja ukazuje da žene u takvim okolnostima imaju manjak samopouzdanja, i povlače se ispred muškaraca u politici koji u startu smatraju da imaju sve potrebne kvalitete za politički angažman.</p>
<p>Puno je manje vidljivih pritisaka i žene „nestaju“ iz politike</p>	<p><i>Znate kad žena izađe iz političkog života onda se kaže, znate ona se posvađala sa predsjednikom stranke. Uopšte ne gledaju čitav kontekst čitavog tog pritiska i svega toga što je bilo. I vi ćete vidjeti da mahom žene koje izlaze iz političkog života, nakon jednog, drugog ili trećeg mandata, jednostavno nestanu sa političke scene.</i> F 86-89</p>	<p>Zbog pritisaka kojem su izložene (i koje si često pogrešno tumače kao interpresonalni sukob, najčešće sa liderom stranke) mnoge izabrane žene se povlače iz politike.</p>	<p>Diskriminacija žena u stranci</p>	<p>Sagovornica prepoznaje da postoji veliki broj pritisaka kada je o ženama u politici reč. Strukture stranaka privileguju mušakrce i stranke su liderske pa se ovo napuštanje često interpretira kao interpersonalni sukob žene u politici i lidera a radi se o čitavom nizu faktora kroz koje se učšvrćuje muška moć u politici, i koja stvara nepovoljan okvir za političko delovanje žena. Posebno je važno da sagovornica navodi da se (i) izabrane žene povlače, znači žene koje su ipak i uprkos otežanim okolnostima uspele da budu izabrane, ali se kontekst pritisaka nastavlja i nakon toga. Imajuću u vidu da ovo mišljenje korespondira sa stavom sudionice B koja je ukazala da postoje suptilni mehanizmi svesne diskriminacije u stranci, izabran je taj kod.</p>
<p>Na kraju dana je najbitnije zdravlje i porodica</p>	<p><i>A ja kažem odustani ako se ne možeš nositi sa tim, jednostavno ako nisi spreman da to isplačeš, da se sa tim pomiriš na taj način da je to tako dok se god ne promijeni, jer ti kao pojedinac nećeš to promijeniti, jednostavno sačuvaj svoje živce i nemoj se izlagati tome, i to je moj prijateljski savjet ne zato što ne želim žene u politici, već želim da se zaštite</i></p>	<p>Za žene u politici je često teško da balansiranju različite obaveze, i često se dešava da politički angažman oduzima vreme od porodice i privatnog života, a što vodi u samoprebacivanje.</p>	<p>Samoprebacivanje zbog zapostavljanja porodice</p>	<p>Pored teškoće balansiranja porodičnih i drugih uloga sa profesionalnim angažmanom u politici, žene se suočavaju i sa problemom samoprebacivanja. Naime, u patrijarhalnom društvu se porodične obaveze i tradicionalne rodne uloge smatraju kao najvažnija funkcija koju žene trebaju obavljati. Iako izabrane žene često kritikuju patrijarhalne vrednosti, one su nametnute i svuda prisutne a što često vodi u samoprebacivanje.</p>

	<i>na taj način jer malo ljudi priča koliko mi u stvari stresa imamo u svakodnevnom životu kao političarke i već i kao kao genealno društvo i mislim da je na kraju dana zaista zdravlje najbitnije i porodica, odnosno ta vaša osnovna jedinica i zajednice koju mi nekako uvijek zapostavimo zbog nečeg drugog. I ja često na seminarima i ovim konferencijama njima kažem da ne zaborave odakle su došle i, recimo, meni je dosta puta bilo krivo da sam propuštala neke porodične stvari zbog svojih obaveza. F 191-199</i>			
Žene šute, prihvataju sve što muškarci kažu	<i>E onda dolazimo do toga da Vam žene šute, i prihvataju sve ono što će muškarci reći jer smatraju da su muškarci duže u političkoj praksi, i da oni apsolutno razumiju izborni zakon kao da Vam imam propovjeda. Zašto baš uzimam imama, jer imam će pričati odnosno hodža i neko ko ezan sprovodi i slično, on priča na arapskom, mislim. I o čemu mi sad i neko ko će sad nama to transferisati sa arapskog, mi ne razumijemo arapski, ili taj sad taj neko ko je došao na tu propovijed vam može ispričati šta god i reći to je tako, to piše tako ako nisam pročitala Kur'an na našem jeziku. I to Vam se desi i sa ženama, one nako slušaju i klimaju glavom, jer su nedovoljno educirane, politički apsolutno, kao što sam i ja sama bila, i ja sam šutjela u prvom izbornom procesu. G 132-140</i>	Muškarci su u strankama na pozicijama odlučivanja i duže u političkoj igri i žene pasivno prihvataju svoju marginalnu poziciju u stranci i lošiju poziciju na izbornim listama.	Stranka kao muški klub Nedovoljna osvještenost žena u stranci	Sudionica ukazuje da su muškarci duže u političkoj igri, i muškarci to koriste u strankama prilikom unutarstranačkih izbora kao i nominacija za listu. Žene često imaju manjak sigurnosti zbog lošije pozicije u stranci kao i naknadnog uključivanja u politiku, i olako prihvataju ono što muškarci kažu (kako sudionica kaže „propovijedaju“) kada je reč o kreiranju izbornih listi. Nedostatak educiranosti, manjak političkog iskustva, činjenica da se vrlo malo ulaže u pripremanje kandidatkinja stvara začarani krug iz kojeg se teško izlazi. Žene ako se eventualno pobune mogu najviše sebi naštetiti i biti sutra „maknute“ sa liste. Sudionica kasnije tokom intervjua referira na brojne probleme koje je doživela kada je digla svoj glas.
Mnogo toga je do samih političarki	<i>E to su te manjkavosti i više nema se šta muškarcima reći koliko je do žena, jer se postavlja pitanja koliko je novca</i>	Uprkos brojnim edukacijama i projektima žene su	Nedovoljna osvještenost izabranih žena	Sudionica prepoznaje brojne mehanizme putem kojih muškarci drže ključne pozicije moći u politici, ali smatra da žene nisu iskoristile mehanizme i brojne edukacije koje su im omogućene, niti su kapitalizirale svoje političke iskustvo (u

SUPPLEMENT Popov Momcinovic: What Women Could

	<i>uloženo u projekte, koliko njih je prošlo edukacije i koliko su i u skupštinama po nekoliko mandata i zašto se tu ne dešava promjena. G 184-186</i>	nedovoljno aktivne i povlače se pred muškarcima.		slučaju žena koje su i nekoliko mandata u parlamentu). Kod sudionica je generalno prisutan stav da su i žene odgovorne zbog svoje nepovoljne pozicije u politici.
Puno žena na listama je tu samo pro forme.	<i>Kod nas žene u stranci kako da kažem, autentično ulaze u politiku iz interesa za politiku, nisu nagovorene, natjerane, nisu, većina žena se meni čini, sad kažem meni se čini a možda nisam u pravu, ali ja imam takav osjećaj i gledajući ovako, da jako puno žena na tim listama i kvotama drugih stranaka bude pro forme. Dalje, i da one u stvari ne mogu reći za većinu ali neke od njih nisu autentično ni zainteresovane za politiku ali bi htjele da pomognu prijatelju ili prijateljici, zbog nekog drugog razloga se stave na listu nemajući pri tom stvarnu ideju učešća u politici i učešću žena u mijenjaju svijeta. H 35-41</i>	Izborni zakon definiše pravilo od namjanje 40% zastupljenog spola na listama i žene se uglavnom stavljaju na liste samo da bi se ispoštovao zakon bez istinske želje i vizije o stvarnom političkom učešću, a što negativno utiče na političku reprezentaciju žena.	Zaobilaženje učinka kvota na izborima Nedovoljna osvještavanje žena u strankama	Sudionica prepoznaje problem da se žene stavljaju na liste da bi se zadovoljio izborni zakon, a što kontroliše Centralna izborna komisija. Na taj način se učinak kvota zaobilazi a ni same žene nisu dovoljno osvještene i prihvataju takvu ulogu u predizbornom procesu. Njena stranke je napravila iskorak kada je reč o broju izabranih žena u parlamentu i na mesitma odlučivanja u stranci, ali je reč o maloj i libearalnoj stranci koja nema izborni uspeh van urbanih centara, i sudionica ističe razliku između svoje i ostalih stranaka.
Mediji vole senzacionalizam i privlače ih načini komuniciranja koje više koriste muškarci političari.	<i>...mediji vole senzacionalizam, vole tu vrstu kako da kažem sa šlagom izjava koje uglavnom preferiraju muškarci, oni imaju svijest o tome da privlačnost je u tom da daš neke polušaljive polu ne znam, napadačke izjave koji će privući javnost, novinari za to se hvataju. Znači možete govoriti u parlamentu o 300 miliona duga u energetskom sektoru ne znam, za plate rudara, odnosno ne za plate nego za doprinose, i to će proći nezapaženo u odnosu na to da će neko nekom reći da ne znam pije, šta je bilo zadnje da je privuklo pažnju, kolegicu Prašović je neko spotakao oko pitanja Federalne televizije pa je optužio da ona navija za bošnjački da</i>	Medijski senzacionalizam i nedostatak političke kulture skreće pažnju na trivijalne teme, i muškarci se bolje snalaze u takvim oblicima političke komunikacije.	Podzastupljenost političarki u medijima	Sudionica ukazuje na čitav niz problema koji se tiču medijskog izveštavanja koje je površno, trivijalno, senzacionalističko, zaokupljeno etnonacionalnim pitanjima i u takvom kontekstu pitanja rodne ravnopravnosti su faktički nevidljiva i nezanimljiva medijima, koji se fokusiraju isključivo na gledanost/čitavnost, klikove i lajkove. S obzirom da su muškarci duže u politici bolje se snalaze u takvom načinu komunikacije, a nedovoljna vidljivost žena u medijima ne omogućava da one pokažu javnosti da je zaista moguć drugačiji način političke komunikacije. Kada pokušavaju da ukažu na neke bitne probleme (slučaj kolegice koja se pominje i koja se angažovala da se reši status javnog RVT servisa u FBiH) i to se smešta u etnonacionalistički okvir a što vodi u iskrivljene percepcije javnosti o delovanju izabranih žena.

	<p><i>u stvari samo Bošnjaci vode Federalnu televiziju, takva pitanja, kontraverzna pitanja izazivaju, naizgled kontraverzna, površno kontraverzna izazivaju mnogo veću pažnju medija, javnost je skocentrisana da se bavi pitanjima koja se tiče etnonacionalizma, koja se tiču nekih ličnih prepucavanja porodičnih, nekih kao sitnih krađa malverzacija dok se sa druge strane odvijaju veliki poslovi koji se čini mi se zataškavaju. H 129-139</i></p>			
<p>ZoRS se ne poštuje prilikom imenovanja na pozicije</p>	<p><i>Međutim naravno da je to nedovoljno i da ne odgovara onom procentu propisanom zakonom iako ni on nije ravnopravan, ravnopravnost bi bila 50-50 ali ali ne zadovoljava se čak ni taj. Ono što se može popraviti je izbor u izvršnoj vlasti, jer ako imamo opravdanje pa evo nije vas narod izabrao šta je sa imenovanjima. Izvršni organi vlasti su organi u koje se članovi imenuju i tu se apsolutno ne poštuje ZoRS. Ja imam običaj reći da je to zakon koji se najmanje poštuje u ovoj zemlji, mnogi zakoni u ovoj zemlji se zaobilaze eli ovaj eklatantno to je već toliko uočljivo da zaista postaje bezobrazno. I 91-97</i></p>	<p>Nepoštovanje zakona o ravnopravnosti spolova kada je reč o imenovanju žena u izvršnu vlast, i što negativno utiče na predstavljanje i u parlamentu posebno i šalje negativnu poruku o mestu i ulozi žena u politici.</p>	<p>Zaobilaženje učinka kvota</p>	<p>Sudionica u ovom delu nakon kritike otvorenih listi i zaobilaženje kvota ističe da se ne vodi računa o ZoRS-u ni prilikom imenovanja na različite pozicije (minstarske, direktorske itd). Ovo korespondira sa stavovima sudionica koje su takođe ukazivale na neprimenjivanje principa urođjavanja kada je reč o predlogu zakona, budžetu, imenovanjima u upravne odbore i sl. Reč je o još jednom dobro uhodanom mehanizmu preko kojeg se zaobilaze kvote od 40% koje propisuje Zakon o ravnopravnosi spolova.</p>
<p>Prepoznatljive političarke izložene političkom progonu od strane stranačkih kolega</p>	<p><i>...tamo gdje se obrću velika sredstva žena nema, obično nam se da neka socijala, a onda i kad u toj socijali postignete neki uspjeh onda postanete nekome smetnja. Jer mislim da je da je sav rezultat mog progona bio u smislu da su se muškarci koji su se začesljali da budu izabrani na sljedećim izborima počeli bojati za svoje funkcije, jer znate ja sam žena,</i></p>	<p>Žene kada su uspešne i vidljive u političkom životu postaju konkurencija muškarcima u stranci koji onda koriste različita sredstva da ih uklone sa pozicija da bi osigurale svoje.</p>	<p>Stranka kao muški klub Prljava kampanja prema kandidatkinjama</p>	<p>Sudionica ukazuje na negativno iskustvo koje je imala u prethodnoj stranci koju je napustila i pristupila drugoj. Po njenom mišljenju, ženama se uglavnom ako im se išta i dodeli namenjuju tzv. ženski resori (socijalni rad, obrazovanje) koji obično raspolažu sa manje sredstava, ali i to postaje problem ako su žene uspešne u tom poslu. Muškarci se da bi osigurali svoje pozicije i bili izabrani često služe različitim mahinacijama da bi onemogućili žene da budu izabrane, nekad su to manje vidljivi mehanizmi zaobilaženja učinka kvota a nekad su pitanju i brutalniji oblici (ovde se pominje partijski progon). I dok većina sudionica više govori o suptilnijim oblicima izbornih mahinacija nauštrb žena,</p>

SUPPLEMENT Popov Momcinovic: What Women Could

	<p><i>ja sam bila (naziv profesije i naučno stepen) i postigla rezultate vidljive golim okom, nije se moralo gledati u papire, postala sam onda prepoznatljiva, ljudi su odobrivali moj rad, tako da je sve to bio politički progon da ja ne bih poremetila nečije planove i već uhodani hod izbora, mislim u (ime grada) jedna te ista partija vlada od prije rata i mi imamo jedne te iste ljude na pozicijama u parlamentima, tako da su to neke stvari koje se ženama, u stvari oni smatraju da će im biti lakše sa ženama, dešavaju se i muškarcima ali čini mi se da ako pomisle „ma joj, ona je žena“ znate i da su bili prosto iznenađeni kada sam se ja borila... I 130-141</i></p>			<p>sudionice G, I, J i K su ukazivale na brutalne oblike, posebno u periodu predizborne kampanje.</p>
<p>Dezinformisanje kandidatkinje tokom predizborne kampanje</p>	<p><i>Ja sjedim onako gledam meni je to čudno, ali to valjda tako politika stranke. I ovaj onda se desi da me prozovu bez da su mi uopće rekli. A svi su oni došli sa zategnuti, sa govorima, ja idem ko mlada mislim i ja stanem za govornicu i kažem „predsjedniče, nisam bila obavještena da ću govoriti na ovom skupu i ovo je za mene iznenađenje, ali nije nikakav problem, ali barem sam u tome vješta da mogu uvijek govoriti“. I održim ja govor nekakav i to je smijeh bio i sad toliko je to i gospodinu (ime i prezime predsjednika stranke) je bilo krivo, jer je shvatio i vidio šta oni meni rade, i napravio je shemu da ja sjednem druga od njega i rijetko se to poštovalo zaista, i nebitno. Uglavnom ovaj, onda su kao vrhunac, kad su trebali biti izbori podjelili su neki</i></p>	<p>Žene ne samo da nemaju podršku tokom predizborne kampanje, već se suočavaju i sa različitim mahanizacijama o kojima nisu puno znale pre uključnja u politiku a što ih demotiviše da se politički angažuju.</p>	<p>Nedostatak podrške tokom predizborne kampanje</p> <p>Prljava kampanja prema kandidatkinjama</p>	<p>Sudionica najpre ukazuje da se dosta kasno uključila u politiku i da nije imala predstavu kako mnoge stvari funkcionišu, i posebno je bila zaprepaštena različitih mahinacijama sa kojima se susrela u vreme predizborne kampanje, a zbog čega je imala i emotivne probleme i stalnu želju da izađe iz politike. Izabrana je uglavnom zbog podrške predsjednika stranke ali u strankama očigledno postoji više interesenih grupacija, i da su žene često meta napada koji potiču iz sopstvene stranke s obzirom da su liste preferencijalne i da postoji ne samo utakmica između već i unutar stranke i nakon što su izborne liste formirane.</p>

	<i>listić, i sad na tom listiću imaš listu naših kandidata i recimo izabrali su pet za kojih treba glasati, i naravno nisu mene izabrali. I to je došlo i do moje mame rahmetli i njoj su dali kad su to dijelili kaže ona meni, „sine, što ovo tvoji neće za tebe da se glasa“. J 41-50</i>			
Žene političarke teže podnose online nasilje i pretnje	<i>Tako da znaš kad uradiš dobru stvar dobiješ aplauz a kad dobiješ stvar koja je isto dobra ali se određenoj ciljnoj skupini ne sviđa, onda si žrtva takvog vala uvreda, nasilja, prijetnji da to vjeruj mi jake žene mogu teško podnijeti. Ja sebe držim da sam poprilično jaka jer me život nije štedio, ali kažem ti sjednem u auto sama vozim i plačem, i isplačem se to je, ričem, jer me boli ali onda se sredim i dođem kući napravim ručak i glumim da je sve OK i onda to u sebi pustim film i potisnem sve to, i to je cijena koju plaća žene u politici ako je eksponirana. Ako si eksponiran i ako imaš mišljenje o nečemu i ako si glasan platićeš tu cijenu. J 294-301</i>	Žene koje su vidljive u politici i koje pokreću pitanja koja se ne sviđaju jednom delu javnosti se suočavaju sa uvredama, nasiljem, pretnjama a što se negativno odražava na njihov emotivni život i stabilnost u porodičnom životu.	Online nasilje nad političarkama Tradicionalne rodne uloge u porodici	Sudionica ukazuje na čitav niz uvreda i pretnji koje je doživljavala u online prostoru i na društvenim mrežama zbog svojih stavova o tzv. škakljivim pitanjima (posebno etničkim) a što je negativno uticalo na njeno emotivno zdravlje. U isto vreme se borila da to ne pokaže svojim članovima porodice. U društvu u kojem se očekuje da žene najpre obavljaju svoje tradicionalne rodne uloge u porodici a potom eventualno ostalo, politički angažman žena iziskuje puno odricanja i preživljavanja emotivnih lomova.
Teme koje žene pokreću u parlamentu ne privlače medijsku i drugu pažnju	<i>Mislim da je, zavisi od tema, u onim temama koje su manje, ne da su manje bitne ali one su manje zvonke one ne zvone tako, itekako su kolegice aktivne. Pogotovo na ovim nivoima gdje su nadležne na entitetskom je nadležnost zdravstvo, socijalna politika i školstvo. I tu pogledate ko diskutuje i ko inicira su žene, ali to se ne vidi u javnosti jer to nije, to ne privlači gledanost, to ne privlači lajkove, to ne donosi poglede nekih investitora i tako dalje. Dok vidite da pitanja iz energetike ili pitanja iz ovih</i>	Žene su uglavnom aktivne oko tzv. soft tema i ove teme su veoma važne za predstavljanje interesa žena, ali se na taj način interesi žena marginalizuju posebno jer su podzasutpljene u drugim oblastima i što se pospešuju rodne stereotipe kada je reč o predstavljanju. Ove teme takođe ne privlače	„Soft“ teme kao ženske teme u parlamentu Podzastupljenost žena u medijima	Sudionica spada u grupu u uzorku koja smatra da su žene dosta aktivne u parlamentu ali da to nije dovoljno vidljivo ni uvaženo. Njena interpretacija korespondira i sa stavovima sudionice D koja je ukazivala na podzasutpljenost žena kada su u pitanju teme finansija, odbrane i sl., dok je žena više u soft temama. S druge strane, i ove teme su veoma bitne za žene jer se tiču socijalnih prava, i važno je da ih žene zagovaraju u parlamentu, ali se te teme marginalizuju i potrebni su i drugi mehanizmi da bi se ta prava ostvarila.

SUPPLEMENT Popov Momcinovic: What Women Could

	<i>tih ne znam ni ja gdje, gdje mislim, vidite ko nosi te teme. K 138-143</i>	pažnju javnosti, nema ih na mrežama a što takođe negativno utiče na reprezentaciju žena.		
Jedna ili više grupica (muškaraca) u stranačkim odborima su udružili protiv žena kandidatkinja	<i>Ovo sad pričam stvarno unutarstranačko iskustvo, započeo unutrašnji krug konsultacija po odborima najviše se prema ženama, to je možda jedna forma nasilja desila u političkom smislu upravo kad Vam muška ekipa pa zarobi resurse i potpuno potare tu žensku ekipu. Nama se to desilo u stranci u nekoliko odbora, gdje su jednostavno žene zbog takvog iskustva, one su u potpunosti uložile svoj kredibilitet, lični porodični, kapacitet da učestvuju u izborima i popravljaju izborni rezultat i dođe takva ekipa i udruži se jedna ili više grupica, uglavnom je to više grupica i onda prosto zahvaljujući tim udruženim ličnim glasovima je jednostavno potpuno pokose te kandidatkinje. I to je vrlo nasilno, znate. K 188-195</i>	Za vreme izbora žene se često suočavaju sa prljavim kampanjama unutarstranke a što negativno utiče na mogućnosti žena da ravnopravno učestvuju u politici i da ostanu motivisane za angažman.	Stranka kao muški klub Prljava kampanja prema kandidatkinjama	Intervjuisana ukazuje na različite oblike nasilja sa kojima se žene suočavaju unutar stranke za vreme predizborne kampanje. Muškarci se često udružuju između sebe i zauzmu ključne resurse pomoću kojih su u mogućnosti da sakupe glasove, a otvorene liste u ovom slučaju bez odgovarajućih resursa na raspolaganju ne omogućavaju ženama da budu izabrane. Takođe, nakon ovakvih negativnih i brutalnih iskustava žene se često i povlače iz aktivnog političkog angažmana. Iako sudionica ne navodi da je lično doživela ovakve brutalne oblike prljave kampanje unutar stranke, prepoznaje da je taj problem prisutan i da su neke žene iskusile brutalne oblike nasilja u nekoliko stranačkih odbora tokom predizborne kampanje.
O ženama političarkama se gotovo sve komentariše u online prostoru za razliku od muškaraca	<i>...kad učestvujete kad probijete sve te liste ili barijere, a ja gledam što se prije sa mnom dešavalo, tu Vam se traži bilo šta, znači jel frizura nije frizura, jel odjeća nije odjeća, da jednostavno Vas iskomentarišu koliko god mogu na negativan način. Znači traži se, sve se traži samo da bi se evo, meni se desilo skoro i smiješno mi je sad, da su mi neki pisali komentare jer sam ja rekla u izjavi da je to 'rupa' u zakonu, a to je neki slang, po nekim portalima je to bilo, „aaaa njoj je rupa u glavi, rupa ovdje ondje“, svaku riječ ili greškicu koju izgovorite. Isto tako mi se desilo da sam jednom u nekom</i>	Žene su posebno izložene negativnim i seksističkim komentarima na portalima i društvenim mrežama, a što negativno deluje na njihovu motivaciju za vidljivost u medijskom prostoru.	Seksizam i mizoginija u online prostoru	Sudionica navodi svoja lična negativna iskustva nakon gostovanja u medijima s obzirom da je internet omogućio različite oblike zlorupotreba i iskrivljavanja onoga što neko kaže u javnom prostoru. Žene su posebno izložene seksističkim i mizoginim komentarima, i pod dodatnim povećalom kada je reč o manje bitnim stvarima (oblačenje, frizura), dok muškarci nisu izloženi takvim oblicima nasilja u online prostoru. I druge sudionice uglavnom imaju slična razmišljanja što ukazuje da je reč o rasprostranjenom fenomenu, a što potvrđuju i relevantne analize npr. BH novinara i Medija centra.

	<p><i>online, izgovorila jedne brojeve i odmah sam se popravila, i rekla „pardon, pogriješila sam“ i to Vam isjeku i kažu evo glupa ne zna šta priča. Dok muškarci kad naprave, baš pratim od tada, kad naprave bilo kakvu grešku, bilo u izražaju ili, popravili se ne popravili se, kod njih to ide sve, nije uopšte bitno.. I to je jedan vid nasilja. K 211-217</i></p>			
--	---	--	--	--